

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
KANTONALNI SUD U ZENICI
Broj: 43 0 P 182724 23 GŽ
Zenica, 04.04.2023 godine

Kantonalni sud u Zenici, u građanskom vijeću sastavljenom od sudija: Jasmina Begović-Devović predsjednice vijeća, Nine Makivić i Srećko Kokor kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D.V. iz Z.,ul. ..., koga zastupa punomoćnik Stjepan Nikolić, advokat iz Zenice protiv tuženih: 1. JP "Autoceste Federacije BiH" d.o.o. Mostar, ... , kojeg zastupa Dizdar Đemil, zaposlenik društva, dipl.pravnik s položenim pravosudnim ispitom i 2. "Euro-Asfalt"d.o.o Sarajevo, ..., koga zastupa punomoćnik dr.iur.Nedim Ademović, advokat iz Advokatskog društva „Ademović Nožica i partneri“ iz Sarajeva, radi naknade štete, v.s. 150.000,00KM, odlučujući o žalbama tuženih izjavljenim protiv Presude Općinskog suda u Zenici br. 43 0 P 182724 20 P od 02.12.2022. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 04.04.2023. godine, donio je

P R E S U D U

Žalbe se djelimično uvažavaju, prvostepena presuda se u dijelu isplate naknade štete za poljoprivredno zemljište u iznosu od 48.765,00 KM, kao i u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka, ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

U preostalom pobijanom dijelu, za isplatu naknade štete za nekretninama tužitelja i to kuće i pomoćnog objekta izrađenih na k.č. 117 i 79 KO ... upisane u Pl. 126 , u iznosu od 93.700,00 KM sa zateznom kamatom određenom Zakonom o visini stope zatezne kamate počev od 01.01.2020.godine pa do isplate, žalbe se odbijaju i prvostepena presuda se potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom prvostepenog suda, obavezuju se tuženi da tužitelju D.V., na ime naknade materijalne štete koju su učinili na nekretninama tužitelja označenim kao k.č.br.79, zv. Selište, u naravi Kuća i zgrada površine 69m² i Voćnjak 2. klase 1474 m², ukupne površine 1543 m², k.č.br. 80 zv. Selište, u naravi Oranica/Njiva 2. klase površine 647 m² i k.č.br.117, zv. Bare, u naravi Kuća i zgrada površine 73 m², Dvorište površine 500 m², Oranica/Njiva 3. klase površine 1722 m² 1 Oranica/Njiva 2. klase površine 956 m², ukupne površine 3251 m², sve upisane u p.l. br. 126, k.o. ..., kojima po s.p. odgovaraju nekretnine istog broja i površine upisane u zk.ul. br. 245 i zk.ul.br. 246 k.o. ..., solidarno isplate iznos od 142.465,00 KM sa zateznom kamatom određenom Zakonom o visini stope zatezne kamate počev od 01.01.2020.godine pa do isplate kao i troškove postupka u iznosu od 8.390,00KM a sve u roku od 30 dana pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Odbija se zahtjev drugotuženog za isplatu troškova postupka u iznosu 14.196,64KM, kao neosnovan.

Protiv prvostepene presude tuženi su blagovremeno izjavili žalbe.

Prvo tuženi JP "Autoceste Federacije BiH" d.o.o. Mostar pobija prvostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da drugostepeni sud preinači prvostepenu presudu preinači i odbije tužbeni zahtjev ili ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Drugo tuženi "Euro-Asfalt" d.o.o Sarajevo pobija prvostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da drugostepeni sud preinači prvostepenu presudu preinači i odbije tužbeni zahtjev u odnosu na drugo tuženog ili ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na žalbe tužitelj je osporio navode žalbi.

Pošto je ispitao prvostepenu presudu u dijelu koji se pobija žalbama i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 221. Zakona o parničnom postupku (Sl. novine F BiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, u daljem tekstu ZPP), drugostepeni sud je zaključio sljedeće:

Žalbe su djelimično osnovane.

Predmet spora je zahtjev tužitelja kao vlasnika nekretnina označenih kao po n.p. kao k.č.br.79, zv. Selište, u naravi Kuća i zgrada površine 69 m² 1 Voćnjak 2.klase 1474 m², ukupne površine 1543 m², k.č.br.80, zv. Selište, u naravi Oranica/Njiva 2. klase površine 647 m² i k.č.br.117, zv. Bare, u naravi Kuća i zgrada površine 73 m², Dvorište površine 500 m², Oranica/Njiva 3. klase površine 1722 m² 1 Oranica/Njiva 2. klase površine 956 m², ukupne površine 3251 m², sve upisane u p.l.br.126, k.o. C., kojima po s.p. odgovaraju nekretnine istog broja i površine upisane u zk.ul.br. 245 i z.k. ul. br.246 k.o. ... da mu tuženi isplate naknadu materijalne štete nastale kao posljedica oštećenja usljed klizišta uzrokovanog radnjama tuženih prilikom izgradnje autoputa na koridoru Vc, dionica Donja Gračanica-Drivuša, poddionica Drivuša-Klopče, vijaduk Pehare.

Među parničnim strankama nije bilo sporno da je u periodu 2017/2018 došlo do pojave klizišta te veće količine podzemnih voda na navedenom lokalitetu čijim djelovanjem su stambeni, pomoćni objekat tužitelja kao i građevinsko i poljoprivredno zemljište u njegovom vlasništvu, oštećeni. Sporno koji je uzrok oštećenja te da li su tuženi odgovorni za štetu koja je nastupila na objektu tužitelja, da li se šteta može sanirati ili je totalna.

Osnovano žalitelji prigovaraju da je prvostepeni sud nepotpuno utvrdio činjenično stanje i pogrešno primijenio materijalno pravo kada je tužitelju dosudio tržišnu vrijednost poljoprivrednog zemljišta procijenjenog od strane vještaka poljoprivredne struke, zanemarujući pri tome da se nije radilo o eksproprijaciji i da je tužitelj ostao vlasnik poljoprivrednog zemljišta za koje mu je prvostepeni sud dosudio naknadu štete. Tužitelj je u činjeničnim navodima tužbe tvrdio da je usljed klizišta došlo do oštećenja na nekretnina, pri čemu za poljoprivredno zemljište predlaže da vještak utvrdi visinu štete na poljoprivrednom zemljištu, nasadima, travi i drveću, kao i iznos potreban za dovođenje zemljišta u stanje prije oštećenja i mogućnost njegovog daljeg korištenja. Vještak poljoprivredne struke je u Nalazu i mišljenju procijenila tržišnu vrijednost poljoprivrednog zemljišta, iznos koji je potreban za uređenja (rekultivacije) zemljišta. Dalje je vještak navela da u skladu sa svojim osnovnim nalazom i dalje smatra da u zoni korijenovog sistema većini voćarskih i povrtlarskih biljaka nema smetnje za njihov uzgoj. To iznosi na osnovu uviđaja ali ne može potvrditi hoće li tako biti i u budućnosti. Prema trenutnom stanju i na osnovu biljaka koje se već nalaze na njemu,

zemljište ima svoju upotrebnu vrijednost. Vještak nije procijenila sadašnju upotrebnu vrijednost zemljišta. U takvoj činjeničnoj situaciji, kada je zemljište u zoni klizišta, ali nije ekspropisano, da još uvijek ima upotrebnu vrijednost, vještak je trebala procijeniti stepen oštećenja poljoprivrednog zemljišta, odnosno u kojoj mjeri to zemljište sada ima ili nema upotrebnu vrijednost, jer je evidentno da je ono ostalo vlasništvo tužitelja.

Imajući uvidu navedeno, drugostepeni sud je primjenom odredbe čl.227. stav 1 tačka 2. ZPP u ovom dijelu ukinuo prvostepenu presudu, kao i u dijelu odluke o troškovima postupka, jer će zavisno od rezultata odlučivanja u ponovno postupku zavisiti i visina troškova postupka.

U ponovnom postupku, prvostepeni sud će zakazati glavnu raspravu, naložiti vještaku poljoprivredne struke da dopuni Nalaz i mišljenje na način da procjeni stepen oštećenja poljoprivrednog zemljišta, nakon čega će sud donijeti pravilnu i zakonitu odluku.

U preostalom dijelu žalbe nisu osnovane.

Navodi žalbi da je prvostepeni sud pogrešno cijenio izvedene dokaze, te da je zbog toga počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 8. Zakona o parničnom postupku, ne mogu se prihvatiti, kao osnovani, osim u dijelu u kojem je drugostepeni sud i uvažio žalbe.

Takvi navodi žalbe su suprotni izvedenim dokazima, utvrđenom činjeničnom stanju i stanju prvostepenog spisa. Na glavnoj raspravi parnične stranke su izvele sve dokaze koje su predložile na pripremnom ročištu, a obrazloženje prvostepene presude potvrđuje da izvedene dokaze prvostepeni sud je cijenio u skladu sa odredbom člana 8. Zakona o parničnom postupku, te ocjenu dokaza, kao i zahtjeve stranaka i činjenice na kojima se zasnivaju ti zahtjevi, kao i propise na kojima je zasnovana presuda, naveo u obrazloženju pobijane presude u skladu sa odredbom člana 191. stav 4. Zakona o parničnom postupku.

Suprotno žalbenim navodima drugo tuženog nije osnovan prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani drugo tuženog koji tek u završnom izlaganju navodi da je drugo tuženi član konzorcija. Međutim, tokom postupka nije sporio da je upravo drugo tuženi izvodio radove na predmetnoj dionici. Uvidom u Ugovor o osnivanju konzorcija (JOINT VENTURE), proizlazi da je isti zaključen dana 11.12.014. godine u Sarajevu između : “Euro-asfalt“ d.o.o Sarajevo, ... i „Strabag“ AG Austria a s ciljem zajedničkog učešća na tenderu te zajedničkog izvođenja radova na Izgradnji autoceste na Koridoru Vc, dionica Donja Gračanica-Drivuša poddionica Klopče-Donja Gračanica “ broj Uvidom u član 22 . Ugovora o osnivanju konzorcija, proizlazi da svaki od članova konzorcija učestvuje u naknadi štete i troškovima koji su izazvani neispunjenjem obaveza, kašnjenjem, nabavke i usluge koje mogu rezultirati tužbama za naknadu štete od strane investitora ili treće strane a protiv konzorcija ili nekog od članova konzorcija. Svaki član konzorcija učestvuje u naknadi štete koje padaju na teret konzorcija ili nekog od članova konzorcija a koje su izazvane neadekvatnim izvršenjem, kašnjenjem ili pogrešnim ispunjenjem obaveza iz ugovora. Štete pokrivene osiguranjem su isključene. Dakle, Ugovorom o osnivanju konzorcija članovi konzorcija su regulisali međusobne odnose u slučaju tužbe za naknadu štete, što ne utiče na prava trećih lica da kao tuženog označe upravo izvođača radova, niti su članovi konzorcija nužni suparničari kako to drugo tuženi navodi. Jedinstveno suparničarstvo postoji samo ako se prema zakonu ili prirodi spora isti može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima. U konkretnom slučaju ni po zakonu, ni po prirodi spora, članovi konzorcija nisu jedinstveni suparničari.

Pravilno i potpuno je prvostepeni sud utvrdio činjenično stanje i na isto pravilno primijenio materijalno pravo. Naime, iz Nalaza vještaka geološke struke Čosić Nermina prvostepeni sud je pravilno utvrdio da su oštećenja na zemljištu i objektima tužitelja nastala uslijed dejstva građevinskih radova koje je izvodio drugotuženi na izgradnji autoceste, konkretno fundiranja stopa vijadukta na lokalitetu Pehare na cca 100m od tužiteljevih nekretnina koje su hipsometrijski niže u odnosu na mjesto izvođenja radova te da je navedenim radovima upotrebom teške mehanizacije koja proizvodi velike vibracije mehanizacije, te velike količine vode koje su neophodne kod bušenja šipova za stubna mjesta, reaktivirao staro fosilno klizište i doveo do posljedica koje su vrlo destruktivne za objekte tužitelja i to u nepovoljnim meto uslovima kada je omogućeno vodama i padavinama da se dreniraju u tlo stvarajući saturaciju (*vodozasićenje*) te da je dodavanjem velikih količina vode u kliznu ravan i niželežeće sedimente, dodatno destabilizirano prirodno nestabilno tlo što je imalo za posljedicu njegovo nekontrolisano klizanje, nabiranje i slijeganje kao i podizanje nivoa podzemnih voda. Ovaj vještak je sačinio kako osnovni, tako i dopunski Nalaz i mišljenje odgovarajući na sva pitanja i primjedbe tuženih kako u Dopunskom Nalazu i mišljenju tako i na glavnoj raspravi. Prvostepeni sud je pravilno cijenio i prihvatio Nalaz i mišljenje ovog vještaka kao objektivan, stručan i u skladu sa ostalim izvedenim dokazima. Suprotno žalbenim navodima, vještak se može prilikom izrade Nalaza i mišljenja koristiti svim raspoloživim metodama i mjerenjima koji bi prema njegovoj stručnoj procjeni bili potrebni da se izradi jedan prije svega objektivan, a nadalje stručan Nalaz temeljem kojeg će vještak dati svoje mišljenje i odgovoriti zadatku koji mu je postavljen. Insinuacije da je tužitelj pomagao vještaku prilikom izrade Nalaza i mišljenja ne mogu se prihvatiti kao osnovane. Činjenica da vještaci i više puta moraju izići na teren na kojem tužitelj živi kako bi izradili Nalaz i mišljenje ne znači da im tužitelj ili bilo koja od stranaka u postupku pomaže pri izradi Nalaza u smislu da se toj stranci pogoduje. U konkretnom predmetu proveden je i uviđaj na licu mjesta, kao dokazno sredstvo kojim se sud, a i sam drugo tuženi neposrednim opažanjem mogao utvrdi određenje činjenice ili razjasniti neke okolnosti, što je sud i učinio, i neposredna opažanja cijenio u vezi sa Nalazom i mišljenjem vještaka geološke struke i ostalim izvedenim dokazima. Činjenica da se drugo tuženi ne slaže sa Nalazom i mišljenjem vještaka ne znači da je on nekvalitetan, netransparentan itd, kao što drugo tuženi u žalbi navodi.

Pravilno je prvostepeni sud cijenio Nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke Mandura Amre koja je procijenila vrijednosti kuće i pomoćnog objekta prije nastanka štete od klizišta i prije izgradnje autoceste i to kuća koja se nalazi na parceli k.č.117, a pomoćni objekt na k.č. 79 k.o. ..., upisane u PL br. 126 iznosi 87.200,00 KM (kuća) i 6.500,00KM (pomoćni objekt), a iz razloga što iz Nalaza vještaka geološke struke proizilazi da sa aspekta rizika (ugroženosti ljudi i materijalnih dobara), objekat nalazi u području visokog rizika, da saniranje nije opravdano, da je neekonomično, jer se prema sadašnjem stanju ne može postići dugotrajnija stabilnost, da proces pomjeranja tla još uvijek traje.

Suština obe žalbe je da je prvostepeni sud pogrešno primijenio odredbu čl. 190 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.l. R BiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Sl.n. F BiH" br. 29/03, u daljem tekstu ZOO), kao i da nije dokazano postojanje uzročno posljedične veze između radnje drugo tuženog i štete.

Da bi postojala šteta potrebno je da se kumulativno ispune tri uslova: štetna radnja, štetna posljedica i uzročno posljedična veza između štetne radnje i posljedice. Štetna radnja se po pravilu sastoji u protivpravnom postupku koji može biti aktivan (*komitivan*) – kada se sastoji u preduzimanju radnje koja je trebala da izostane ili pasivan (*omitivan*) – kada se sastoji u propuštanju da se preduzme radnja koja je morala biti preduzeta.

Uzročna veza je veza koja postoji između dvije pojave, tj. između uzroka i posljedice. Prema adekvacijskoj teoriji, među različitim događajima koji se mogu smatrati uzrocima nastale posljedice kao uzrok se uzima samo onaj koji je tipičan za nastanak određenog štetnog događaja. Tipičan je onaj uzrok koji redovno dovodi do određene štete. To je onaj događaj za koji životno iskustvo pokazuje da se redovno uz njegovu pojavu može očekivati nastup određene štetne posljedice. Prema toj teoriji treba isključiti sve one manje – više slučajne događaje koji se upliću u redovno zbivanje, te su ušli u kompleks uzroka koji su prethodili šteti, ali ti uzroci nisu za štetan uspjeh tipični. U prvom redu među uzrocima koji su doveli do određene štetne posljedice mora biti ljudska radnja. No ljudska radnja podrazumijeva uz aktivnost i propust. Ako pri nastupu nekog štetnog događaja koincidiraju kao uzroci ljudska radnja i prirodni događaj, uzima se u obzir samo ljudska radnja. Ako djeluje više uzroka, a svi potiču od ljudske radnje, kao uzrok uzima se ona koja je štetnom uspjehu najbliža i za određeni štetni uspjeh tipična.

U konkretnom slučaju su oštećenja na zemljištu i objektima tužitelja nastala uslijed dejstva građevinskih radova koje je izvodio drugo tuženi na izgradnji autoceste, konkretno fundiranja stopa vijadukta na lokalitetu Pehare na cca 100m od tužiteljevih nekretnina koje su hipsometrijski niže u odnosu na mjesto izvođenja radova te da je navedenim radovima upotrebom teške mehanizacije koja proizvodi velike vibracije mehanizacije, te velike količine vode koje su neophodne kod bušenja šipova za stubna mjesta, reaktivirao staro fosilno klizište i doveo do posljedica koje su vrlo destruktivne za objekte tužitelja i to u nepovoljnim meto uslovima kada je omogućeno vodama i padavinama da se dreniraju u tlo stvarajući saturaciju (*vodozasićenje*) te da je dodavanjem velikih količina vode u kliznu ravan i niželežće sedimente, dodatno destabilizirano prirodno nestabilno tlo što je imalo za posljedicu njegovo nekontrolisano klizanje, nabiranje i slijeganje kao i podizanje nivoa podzemnih voda. Dakle, u situaciji kada su i vještak geolog i vještak građevinske struke odredili primaran uzrok nastanka štete na nekretninama tužitelja, da tuženi koji se bave opasnom djelatnošću i koji odgovaraju po principu objektivne odgovornosti u smislu odredbe čl. 173, 174 i 207. ZOO, nisu dokazali da šteta potiče od radnji oštećenog ili trećeg lica, koju oni nisu mogli predvidjeti ili čije posljedice nisu mogli izbjeći ili otkloniti, onda su bez osnova žalbeni navodi drugo tuženog o nepostojanju uzročno posljedične veze između radova koje je drugo tuženi izvodio i štete na nekretninama tužitelja.

Pravilno je prvostepeni sud primijenio odredbu čl.190 ZOO. Naknada materijalne štete predstavlja obavezu odgovornog lica da naknadi štetu prouzrokovanu imovini oštećenog, a naspram te obaveze stoji pravo oštećenog kao povjerioca da zahtijeva naknadu štete. Odredbom člana 185. ZOO propisano je da je odgovorno lice dužno uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala, a ukoliko uspostavljanje ranijeg stanja ne uklanja štetu potpuno, odgovorno lice je dužno da ostatak štete da u novcu. U slučaju kad uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, sud će odrediti da odgovorno lice isplati oštećeniku odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete. ZOO u ovoj odredbi predviđa dva načina naknade materijalne štete: prvi, uspostavljanjem ranijeg stanja i drugi, naknadom u novcu. Zavisno od okolnosti konkretnog slučaja sud cijeni kojim od ova dva načina se šteta može nadoknaditi, da bi se oštećenikova materijalna situacija dovela u stanje u kome je bio prije naknade štete. Odredbom člana 189. ZOO (stav 1. i 2.) propisano je da se visina obične štete određuje u novcu na osnovu vrijednosti oštećenog dobra prije i poslije prouzrokovanja štete, a prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, tako da razlika između ove dvije novčane vrijednosti predstavlja visinu obične štete izražene u novcu, te istovremeno i visinu naknade štete na koju ima pravo oštećeni. U situaciji kada je stvar oštećena u tolikoj mjeri da se ne može koristiti jer se nalazi u zoni visokog rizika, da se radi o domu tužitelja, kao što je ovdje

slučaj, tužitelj ima pravo na visinu naknade štete prema vrijednosti objekta prije nastanka štete, imajući u vidu njegovu starost i s tim u vezi stanje u kojem se nalazio, te vrstu materijala od kojeg je bio izgrađen. Ovo iz razloga, što i prema odredbi člana 190. ZOO, sud oštećenom dosuđuje naknadu štete u iznosu koji je potreban da se materijalna situacija oštećenog dovede u stanje u kome bi se nalazio da nije bilo štetne radnje ili propuštanja. Suprotno žalbenim navodima oba žalitelja, vještak građevinske struke nije procijenila tržišnu vrijednost nekretnina, nego vrijednost kuće i pomoćnog objekta prije nastanka štete od klizišta i prije izgradnje autoceste. Vještak se jasno u Nalazu i mišljenju izjasnila da je uzela u obzir i starost objekta (Objekat je star 50 godina i amortizovan je 42%), materijal od kojeg je građen objekat i sve ostale parametre koje je navela u Dopunskom nalazu i mišljenju i odgovorila na glavnoj raspravi.

Pravilno je prvostepeni sud dosudio zakonske zatezne kamate počev od 01.01.2020. godine, shodno odredbama članova 324. i 277. Zakona o obligacionim odnosima, a u skladu sa postavljenim tužbenom zahtjevom, jer tužitelj nije potraživao zakonske zatezne kamate počev od dana nastanka štete.

Imajući u vidu naprijed navdenu, drugostepeni sud je primjenom odredbe čl.227. stav 1. tačka 2. i čl. 226 ZPP donio odluku kao u izreci.

Predsjednica vijeća

Jasmina Begović-Devović